

**ДО ЧЛЕНОВЕТЕ НА НАУЧНО ЖУРИ
ПО ПРОЦЕДУРА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА
ОНС „ДОКТОР“ ПО ДОКТОРСКА ПРОГРАМА „ФИНАНСИ, ПАРИЧНО
ОБРЪЩЕНИЕ, КРЕДИТ И ЗАСТРАХОВКА (ФИНАНСИ)“**

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Теодора Димитрова Петрова, катедра „Финанси и кредит“, СА „Д. А. Ценов“ – Свищов, област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, научна специалност „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“

Автор на дисертационния труд: Николай Василев Тодоров, докторант, област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление: 3.8. Икономика, докторска програма: „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси)

Тема на дисертационния труд: „ФИНАНСОВИ АСПЕКТИ НА ПРЕХОДА КЪМ КРЪГОВА ИКОНОМИКА“

Настоящото становище е изготвено съобразно изискванията на съществуващия Закон за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение и Правилника за развитие на академичния състав в СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

I. Общо представяне на дисертационния труд.

Дисертационният труд е в обем от 382 страници. В композиционно отношение се състои от въведение, три глави, заключение, библиография, приложения. Налице е балансирана и логична класическа структура. Въведението и заключението са изготвени съобразно общоприетите изисквания. Дисертацията има ясно дефинирани обект, предмет, цел и задачи на научното изследване и дисертационна теза. **Избраната тема се отличава с актуалност, значимост и дисертабилност.**

Актуалността на изследването произтича от динамиката на съвременната икономика, в конкретика фактът, че концепцията за кръгова икономика все още е в процес на еволюция. Темата е ключова за изследване на възможностите за прилагане принципите на кръговата икономика като интегриран модел за устойчиво развитие на съвременния български град. Изследването е мотивирано от задълбочаващите се глобални и европейски екологични и ресурсни предизвикателства, включително нарастващ натиск върху природните ресурси, проблеми, свързани с генерирането и третирането на отпадъци, и необходимостта от повишаване на ресурсната ефективност в условията на ограничени публични бюджети.

Обект на изследване са моделите на кръгова икономика, свързани с основни общински дейности.

Предметът на изследване е фокусиран върху нормативните и административни аспекти, които способстват за преход към по-ефективна кръгова икономика, и техните финансови и икономически измерения.

Основната цел на дисертационния труд е да се изследва развитието на концепциите за кръгова икономика, като се разкрият приложими за националната ни икономика кръгови икономически модели и внедрими аспекти от световната и европейска нормативна и административна уредби. На тази основа да се заложат основите за усъвършенстване на способите на кръговата икономика, за тяхното ефикасно прилагане на общинско ниво.

За изпълнението на основната цел са формулирани следните задачи:

Първо. Да се направи критичен преглед в исторически и теоретичен аспект на концепцията за кръгова икономика.

Второ. Да се развият и структурират методическите основи на анализа на необходимостта за преминаване от линеен към кръгов икономически модел.

Трето. Да се обоснове и апробира подход към прилагане на кръгови икономически способности в нормативната и административна уредба на национално ниво и на ниво местно управление – в общините.

Четвърто. Да се аргументират ползите от добре структурираните и внедрени кръгови способности в нормативната и административни уредби в една от най-силните икономики в света – икономиката на Р. Япония.

Пето. Да се градираат избираеми способности за палиативно внедряване на кръговата икономика в общинското местно самоуправление, като се разработят работещи модели на внедряване на кръгово градско земеделие в градските агломерации и прилагане на нова методика на определяне на Такса битов отпадък, базиращ се на кръговия икономически модел.

Шесто. Изследване и проследяване на линейния икономически модел, без прилагане и внедряване аспектите на кръговата икономика. Идентифициране на проблемните области водещи до изчерпване на линейния икономически модел, функциониращ според принципа "Вземи-направи-изхвърли".

Основната изследователска теза, която авторът защитава в дисертационния труд е, че въвеждането на кръгови икономически способности за постигане на балансирана, ресурсоспестяваща и нисковъглеродна икономика на общинско ниво е не само приложимо, но и полезно от екологична и социална гледна точка.

Авторът познава много добре изследваната област както в теоретичен, така и в чисто практически план. Използвана е модерна методология и релевантен инструментариум. Направени са полезни изводи, препоръки и обобщения.

За **методи на изследване** в дисертационния труд са избрани сравнителния анализ, методите на дедукцията и индукцията, анализ разходи-ползи, графичен метод, статистическите методи за анализ и др.

При разработката на настоящата дисертация са възприети някои **ограничения в обхвата на изследването**. Дисертационният труд е разработен в стриктни граници с теоретичен, методологични, аналитичен и приложен обхват. Дефинирани са ограничителни условия, целта на които е очертаване, рамкиране на изследването, с цел предотвратяване на прекомерно и многоаспектно разширяване – извън обхвата на

изследването остават причините за все още слабата популярност и интерес за кръгово проектиране в държавите членки и изследването на възможностите за създаване на повече стимули в тази посока.

Авторът е спазил правилата за научна етика – оригиналност на научния продукт, коректно цитиране и позоваване, истинност на представената информация. Задълбочено са проучени и анализирани актуални български и чуждестранни специализирани публикации.

II. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд.

Изследователската логика и структурата на дисертационния труд са добре изградени. Дисертацията се основава върху изследвания на научни разработки на български и чуждестранни изследователи в свързаната област.

При структурирането докторантът на първо място (в първа глава „**Теоретични постановки, регулаторна рамка и актуално състояние на кръговата икономика**“) е представил исторически и концептуален анализ на възникването и развитието на идеята за кръгова икономика, включително връзките ѝ с икономиката на ефективността, устойчивото развитие и екологизацията на икономиката. Идентифицирани са проблемни области, възпрепятстващи устойчивото развитие на кръговата икономика, сред които: институционална и нормативна нееднородност; дефицити в прилагането и контрола; ограничен административен капацитет; недостатъчна информираност и ангажираност на обществото. На тази основа е аргументирана необходимостта от перманентен и многоаспектен анализ на развитието на кръговата икономика, включващ политически, нормативни, икономически и социални измерения, за да се идентифицират дефицитите и да се дефинират работещи направления за развитие.

Втора глава „Нови модели, базирани на принципите на кръговата икономика“ има подчертано аналитичен и изследователски характер – презентирани са международния опит и добрите практики в прилагането на кръговата икономика, с акцент върху японския модел. Изследването показва, че устойчивите кръгови модели се характеризират с ясно структурирани институционални механизми, дългосрочност в политиките и съчетаване на регулаторни и икономически инструменти. Същевременно анализът потвърждава, че механичното заимстване на практики е методологично некоректно и практически рисково, тъй като ефективността на кръговите модели е контекстно зависима и зависи от институционалната среда, финансовите възможности и обществените нагласи. В този смисъл дисертационният труд извежда адаптацията като ключово условие: международният опит функционира като ориентация и източник на механизми, но реализацията в българските условия изисква селективно пренасяне и прецизно „превеждане“ към местните политики и регулации.

Третата глава „Изследване на кръговата икономика“ е посветена на авторовото емпирично изследване, което отразява резултатите от приложената проверка на разработената методика за определяне на такса битови отпадъци и нейното място в контекста на кръговата икономика на общинско равнище. Презентиран е анализ на административната практика и нормативната рамка на местно ниво, който доказва, че управлението на компонентите на околната среда е структурирано в съответствие с националните и европейските политики за опазване на околната среда. Откроена е

ролята на общественото участие и на неправителствения сектор като значим фактор за функционирането на системите за управление на отпадъците на местно равнище. Изследвани са нерегламентираните практики по третиране на отпадъците на ниво община. Проведен е анализ разходи–ползи (СВА) и сценариен анализ, които показват, че икономическата обосновааност на предложената методика за определяне на такса битови отпадъци е чувствителна към допусканията относно поведението на участниците в системата и към избраните параметри на анализа. Аргументирана е ефективността на системите за разделно събиране на отпадъците като ключов фактор за функционирането на кръговите модели на местно равнище.

Формулираните аргументи в заключителната точка придават завършеност на разработката, а обобщаващите изводи и постановки, представящи авторските възгледи в края на всяка глава, допълнително подчертават качествата ѝ. В заключението на разработката докторантът систематизира основните обобщения, изводи и постигнати резултати, които могат да бъдат разглеждани като приносни моменти – същността на всяко изследване от подобен тип. Това, от своя страна, дава основание за потвърждение на поставената в началото на разработката изследователска теза.

Дисертационният труд на докторанта се отличава с висока степен на научна зрялост и професионална прецизност. Разработката е обоснована, последователна и съчетава теоретичен анализ с емпирично изследване, което придава на труда както теоретична, така и практико-приложна стойност. Представените резултати и изводи са убедителни и се отличават с оригиналност, актуалност и принос за развитието на изследваната проблематика.

Следвайки горната изследователска логика, авторефератът е разработен в съответствие с основните моменти от дисертационния труд, подчертавайки приносите на автора. Той отразява в синтезиран вид съдържанието, основните резултати и изводи, постигнати в процеса на изследването. В него се съдържат всички необходими елементи за съставяне на автореферат към дисертационен труд, в т.ч. обосноваване актуалността на темата, очертаване на обекта, предмета, целта, задачите, изследователската теза и методологията на изследването, представяне на структурата и съдържанието на труда, както и насоки за бъдещи изследвания по темата на дисертацията, справка за приносите, справка за съответствие с националните изисквания, списък на публикациите на докторанта, декларация за оригиналност на дисертационния труд.

Представените публикации по темата на дисертацията са доказателство, че ключови аспекти от изследването са направени достойно на научната общност, в т.ч. и чрез участия в научни форуми, както и че са покрити националните изисквания за минимален брой точки съгласно Правилника за приложение на закона за развитие на академичния състав в Република България.

III. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд.

Внимателният прочит на дисертационния труд дава основание да бъдат открити като научни и научно-приложни приноси следните:

Първо. Разработена е авторова концепция за кръговата икономика като комплексен социално-икономически модел, който предполага промяна в начина на

производство, потребление и управление на ресурсите, както и трансформация в институционалните практики. В този смисъл кръговата икономика е интерпретирана като синергия между регулации, финансови механизми и социална легитимност, а не като механичен сбор от отделни мерки. Доказано е, че устойчивото прилагане на кръговите принципи изисква интеграция между нормативна рамка, икономически стимули, институционален капацитет и активно обществено участие.

Второ. Чрез авторов анализ на теоретичните и нормативните основи на кръговата икономика са идентифицирани проблемните области, възпрепятстващи нейното устойчиво развитие. Въз основа изследване на международния опит и добрите практики е разработен авторов адаптационен подход, съобразен със специфичните институционални и социално-икономически условия в България.

Трето. Въз основа на авторов анализ на възможностите за прилагане на кръгови модели на местно равнище, аналитично е обосновано кръговото градско земеделие като интегративен модел, който съчетава управление на биоотпадъци, опазване и развитие на зелената система, социално включване и локално производство, като по този начин създава предпоставки за затваряне на ресурсни потоци в рамките на градската среда. Представени са аргументи, че кръговото градско земеделие може да изпълнява ролята на „свързващ механизъм“ между екологичните цели и социално-икономическите потребности на градските общности.

Четвърто. Разработена е авторова методика за определяне на такса битови отпадъци, съобразена с принципа „замърсителят плаща“, насочена към въвеждане на икономически стимули за намаляване на образуването на отпадъци и повишаване на ресурсната ефективност. Методиката е концептуално позиционирана като управленски инструмент, който има потенциал да адресира дефицити в съществуващите практики и да подпомогне преминаването от линейни към кръгови управленски модели.

Пето. Разработените авторови аналитични и приложни модели са нормативно валидирани чрез приети изменения и допълнения на подзаконови нормативни актове на Община Троян в ключови области: управление на отпадъците, опазване и развитие на зелената система и управление на общинските горски територии. Практическата приложимост в реална управленска среда аргументира възможността принципите на кръговата икономика да бъдат трансформирани в работещи регулаторни механизми на местно равнище.

IV. Критични бележки, въпроси и препоръки по дисертационния труд.

По отношение на дисертационния труд, в т.ч. основното изложение и авторовата аргументация нямам съществени критични бележки и препоръки. Нямам въпроси.

V. Обобщено заключение и становище.

Представеният за становище дисертационен труд притежава характеристиките на цялостно, задълбочено и завършено научно изследване по значим икономически проблем. Считаю, че поставените в увода цел и задачи на дисертационния труд са постигнати в хода на изследването. Формулираните в заключението научни и научно-приложни приноси и резултатите от проведеното практическо проучване могат да бъдат определени като реални постижения на докторанта.

За целите за вземане на решение от Научното жури за присъждане на ОНС „доктор“ по докторска програма „Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка“ (Финанси), давам положителна оценка на дисертационният труд на тема **„ФИНАНСОВИ АСПЕКТИ НА ПРЕХОДА КЪМ КРЪГОВА ИКОНОМИКА “** и предлагам на членовете на Научното жури да присъдят образователната и научна степен „доктор“ (по икономика) на Николай Василев Тодоров.

Дата: 23.03.2026 г.

Изготвил становището:

проф. д-р Теодора Димитрова Петрова